

ЗАМАН

Газета издается на балкарском языке с 1924 года

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ
ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА
КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

АЧЫЛЫУ

Жамауатны жумушларынын тынгылы толтурурча

Озган орта кюн Федерал миграция службаны КъМР-де Управлениясыны Прохладна районундагы бѐлюмю жангы мекамга кѐчгенди. Аны шахарда къуанчлы ачылыуна учрежденияны таматасы, ич службаны полковниги Муаед Тленшев, Бахсан, Май, Терк, Урван районладан келечиле да келген эдиле.

Къонакъла, къонакъбайла да, мекамны босагъасында къызыл журунну кесип, ичине киргендиле эмда кабинетлеге къарагъандыла. Ала битеу да сегиз боладыла. Хар бири - уллу, жарыкъ, жылы. Бѐлум жангы ишленген он къаты койно биринчи этажында орналгъанды. Анга кесини жумушун толтурурча келгенге тапкъыга кѐп зат этилгенди, ол санда санларындан къыялула къыйналмай ѳтерча энди жолчук да ишленгенди.

-Сѐзсюз, жангы зат - ол не заманда да хычыуунду. Алгын тар кабинетледе олтургъаныгъызы билебиз. Энди аллыгъызга келген хар кимге да жарыкъ тюбеп, жумушун тынгылы да, терк да

толтурусуз, деп ышанама, дегенди Муаед Тленшев.

Ол жангы юйге къуру къоллары бла келмеучюдоле деп компьютер техниканы бир комплексин бергенди. Андан сора чекленген жууаплыгъы болгъан «Капи-

тал-Инвест» обществога ыразылыгъын билдиргенди. Бѐлумге мекамны ол тапдыргъанды. Муаед Тленшев дагъыда бир хычыуун жумушун толтургъанды: УФМС-ни ишини юсюнден материалла басмалап тургъан «Про-

хладненские известия» эмда «Прохладненские вести» газетлени баш редакторлары Светлана Доврановагъа бла Сергей Шередегагъа Управленияны сыйлы грамоталарын бергенди.

Ахыры 2-чи бетдеди.

Къабарты-Малкъар Республиканы муниципал къуралыуларында санитар болумну тинтиу жаны бла халкъла аралы комиссияны къауумна торлениуле кийириуню юсюнден

Къабарты-Малкъар
Республиканы
Правительствосуну
БЕГИМИ

2015 жылда 27-чи февральда
Нальчик ш. №31-ПП

Къабарты-Малкъар Республиканы
Правительствосу бегим этеди:

Къабарты-Малкъар Республиканы муниципал къуралыуларында санитар болумну тинтиу жаны бла халкъла аралы комиссияны Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2014 жылда 18-чи апрельде чыгъарылгъан 72-ПП номерли бегими бла къабыл кѐролген къауумна быллай торлениуле кийириге:

а) комиссияны къауумна бу адамланы къошаргъа:

Казанчева Л.Б. -Къабарты-Малкъар Республиканы Басма эм асламлы коммуникация жаны бла къырал комитетини председатели

Кунижев В.Х. -Къабарты-Малкъар Республиканы Жол мюлк управлениясыны башчысы

Мокъаланы К.А. -Къабарты-Малкъар Республиканы Парламентини Аграрный политика, экология, табигъатны хайырланы эмда жер бла байламлы халла жаны бла комитетини председатели (ыразылыгъына кѐре)

Улигов А.У. -Ветеринар эмда фитосанитар надзор жаны бла федерал службаны Къабарты-Малкъар Республикада Управлениясыны башчысыны орунбасары (ыразылыгъына кѐре);

б) комиссияны къауумундан М. Х. Аховну, И.П. Дроздовну, А.М. Кудавни, А.В. Шумаховну кетериге.

Къабарты-Малкъар Республиканы
Правительствосуну
Председатели **МУСУКЛАНЫ А.**

ЮЙРЕНИУЛЕ

Чемерлик, терклик, эслилик

КъМР-де Терроризмге къажу миллет комитетни (НАК-ны) оператив штабы 11-чи мартда Прохладна районда энчи юйрениуле бардыргъанды. Алада темир жол транспортну объектинде аманлыкны жолун кесию эмда ол болгъан эсе уа, не къадар аз хата салырча этиуню амаллары сыналгъандыла. Андан сора да, аллай кезиуледе оператив штабны, толтуруучу властыны федерал органларыны жер-жерли структураларыны, аланы бѐлумлерини, жер-

жерли самоуправленияны органларыны эмда башхатийишли ведомстволаны бирге ишлеулерини къыйматлы амаллары белгиленгендиле.

Юйрениулеге къатышхан бѐлумлени хазырлыкларына НАК-ны оператив штабыны бла аппаратыны башчылары ыразы болгъандыла эмда бу органы регионда терроризмге къажу сюелирча кючю, онгу да болгъанларын белгилегендиле.

Билдирю

Президентни буйрукълары къалай тамамланганларына къарарыкъдыла

Быйыл 20-чы мартда Нальчикде «Россей ючюн» Халкъ фронт» къымыдауну Къабарты-Малкъарда бѐлюмюню конференциясы бардырыллыкды. Аны ишине регион штабны иши къауумларыны келечилери, экспертле, жамауат организациялары къулукъчулары къатышырыклары белгиленеди.

Жыйлыууда сѐз РФ-ни Президентини май указлары Къабарты-Малкъарда жашауда къалай бардырылганларыны, фронтчулары «Форум действий» деген сѐздлеринде къыралны Башчысы этген буйрукъла къалай толтурулгъанларыны юслеринден барлыкды. Къурау вопросла да сюзлюкдоле.

Тюбешиу Нальчикде Ленин орамда, 53-чю мекамда КъМР-ни профсоюзларыны федерациясыны юйноню конференц-залында бардырыллыкды.

Жамаатны жумушларын тынгылы толтурурча

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Прохладный шахарны администрациясыны башчысы орунбасары Михаил Кочергин а бёлюмню иши тап кыралырга, аланы жанындан кюлдан келгенни этерге айтханды. «Бююн алат иш болганды. Мындан ары районда жашаганланы жумушлары заманну сурамына кёре толтурулуктарына ишек жокыду. Ол а социаль-

ный болумну игилендирирге, адамланы кёллерин кётюрюрге себеплик этмей кюярык туююлду», - дегенди.

Кюнакыла да сауугала бла келген эдиле. «Мында хар зат да асыры тапдан энди сизге жаланда ишигизни тынгылы бардырырга кыалганды», - дегенди.

УФМС-ни Прохладна районда бёлюмюню таматасы

Михаил Устименко уа, жылы эсеплерине кёре, аны кюлунда урунган Наталья Парфименко республиканы Башчысыны ыспасына тийишли болганын билдиргенди. Ол кеси да бёлюмню ишин тап кыраганы ючюн Управленианы сыйлы грамотасы бла сауугаланганды.

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият.

Съюзго

Чилиден - алтын эм кюмюш майдалла бла

Чилини ара шахары Сантьягода «Pan American Open» атлы даражалы халкыла аралы турнир бардырылганды. Анга отуз кыралдан эки жоуден аслам спортчу кыатышханды. Россейни жыйымдык командасындан онбеш адам жети алтын, беш кюмюш, юч да доммак майдал кытыхандыла. Командагъа хорламны келтирирге бизни жерлешлерибиз Алим Гаданов бла Беслан Мудранов да болушхандыла.

Алай бла 72 килограмм ауурлукта кыраллы спортуну сыйлы устасы, РФ-ни бла Европаны чемпиону, Бразилияда «Улуу шлемни» алган Алим Гаданов экинчи жерге чыккыганды. Жарсыугъа, ол финалда венгриячы Миклош Унгвариге кытыдырганды.

Беслан Мудранов (60 кг.) а биринчи жер бла кыуандырганды. Ол юч сермешин да, аны бла

эришгенлени инбашларындан аударуп, иппон бла болжалдан алгъа бошаганды.

Финалда уа хорламны жангыз да эки приёмну хайырланып алганды. Беслан самбодан халкыла аралы класслы устасы, дзюдодан Россейни спортуну сыйлы устасыды, Европаны, дуняны да чемпионатларыны призёруду.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

ПРОЕКТ

Бизнесни жашырынлыкларына гитчеликден туюнегиле

Нальчикде «Успех» окъуу учрежденида, Кыабарты-Малкыаргъа кибики, битёу Россейге да магъаналы проект жашауда бардырылганды бир жылдан атлаганды. Аны мураты - ёсюп келген тёлуюн бизнесни, жоруклары бла шагырей этуюду, башламчылык кёрюютюрюге, билерге юйретуюду.

Бек алгъа школну директору Жанна Апекова жыйылганды Александр Леонидович бла шагырейлендиргенди, аны илмуда не жетишимлери болганды билдиргенди. «Бусагъатда, дегенди ол, - Россейни школларында предпринимательликке юйретуюн курсу онтёртжыллык жашлагъа бла

ниет байлыкларыны айнытуюду. Экинчи кезюуге бешинчи-жетинчи классла киредиле. Анга кёре акылбалык болмаганды араларында бизнес-клуб кыуалады, анда аланы тамата класслада специализациягъа хазырайдыла. «Ол кесилиги бла школда бизнес-инкубаторду», - деп чертгенди Беседин.

«Бизни борчубуз, предпринимательствода специализациягъа сабийлени гитче заманларын туюндуюду», - дегенди озгъан баш кюн ол билим беруу учрежденида бардырган пресс-конференциясында экономика илмуланы доктору, Информатизацияны халкыла аралы илму академиясыны керти члени, РФ-ни Президентинде халк мюлкюню эмда кырал службаны оноучу кадрларын хазырау жаны бла «Менеджмент» деген ара блоку башчысы Александр Беседин.

кызылагъа бардырылады. Бу иш жангы болганы себепли окъутуу амалла алыкъа, жарсыугъа, тынгылы жарашдырылмагандыла, аны себепли хайыры артык улуу туююлду. Бизни школда уа аллай дерс быйылдан башлап окъуу предметча кийирилгенди. Ол кесини хайырын кёрюютюрюгюне мен ийнанама».

Александр Беседин проект юч кезюуге юлешингеннин билдиргенди. Биринчиси башланган школ бла байламлыды. Аны борчу - сабийлени

Ол проектни мында бардырынуу башламчысы Жанна Апекова болганын айтып, анга ыспас этгенди. Проект халк мюлкге эмда кырал службагъа кадрла хазырау жаны бла президент программагъа кёре жарашдырылганын, анга ол кеси башчылык этгенин, ол кырал аттестация комиссияны аллында жетишимли кырууланганын да билдиргенди.

Андан сора да, алим айтханга кёре, школда ишлеген устазлагъа деп бир ненча «тёгерек

стол» кыралганды. Ала мындан ары да бардырыла турлукыдула. Анга башха окъуу юйледе ишлеген педагогла да кыатышырга эркиндиле. «Проекте не кыадар кёп устаз, ол санда специалистлени бир кыууу да, кыатышсала, ол аллай бир жетишимли боллукыду», - дегенди Александр Леонидович.

«Успех» нек сайланганы юсюнден айта, мында хар классда жаланда он-океки сабий болганын, ол а Гарварддагы мардагъа келишгенин чертгенди. Классланы ол тюрлю халда кыурау устазгъа хар окъуучуну да кёз аллында тутаргъа, аны бла тынгылы ишлерге эмда анга аслам эс бёлюрге онг береди, дегенди.

Профессор проектни хайырлыгыны юсюнден кёл юлгюле келтирип айтханды. Ахырында уа сабийлени хар бирине да экономика илмуланы кандидатлары Наталья Маюнованы бла Анастасия Алексеевананы «Гитче бизнесге жол кыагъыт» деген китапларын сауугагъа бергенди.

Журналистлени да анга сауулары кёл болгандыла: бизнесни жорукларыны сабийле ол жыл санда (тёртюнюк классда) ангылатыр онг бармыды, тёрели предметлени билиуде ол алагъа чырмаулук этерик туююлмюду, сиз алагъа юлешген

Профессор Александр Беседин бла школну директору Жанна Апекова.

китапланы ала окъуп ангыла-лырламы... «Хар сабийни гитчелигинден юйретирге керекди жашау халлагъа, дегенди Александр Беседин. - Бююн аллыбызда олтурган кызычыклары бла жашчыклары акылларына бир тамычы окъуна кыошсакъ, тамбла ол кесини хайырын бермей кюярык туююлду».

Ол оюм этгенден, тёрели дерслени билиуге бир зат чырмаулук этерик туююлду. «Биз ыразылыклары, сейрлери болган сабийле бла дерсден тышында ишлерге дейбиз», - деп кыошханды. Юлешинген китапланы юслеринден айтханда уа, аланы алганла экинчи дерсге келгенлеринде, китапларын ата-аналары окъугандарын билдиргенди, алай эсе уа, аланы хайырлары болмаса, хаталары жетмез, дегенди.

Бу кюнде «Успехде» окъуган жаш бизнесменле жылы ичинде жарашдырган проектлерин кыорууларыкыдыла. Анга хораланып кёрмюк кыраллыкыды, айырмалылары суратлары сыйлы кыангагъа салынырыкыдыла.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алганды.

15-чи МАРТ - САТЫУ-АЛЫУДА, АДАМЛАНЫ ЖУМУШЛАРЫН ЖАЛЧЫТЫУДА
ЭМДА ЖКХ-да ИШЛЕГЕНЛЕНИ КЮНЮ

«Къайсы жерде да, артыкъда бизни службада, кёп зат адамны кесинден къалады»

- Мен уллу юйорде ёсгемме, - дейди Зульфия Тахировна. - Битеу да он сабий бола эдик. Алгъа Терк районда жашагъанбыз, ызы бла Тырнауузгъа кёчгенбиз. Атам мында «Молибден» рудникде урунганды. Мен а орта школну бошагъанлай окъуна, ишлеп башлагъан эдим. РайОНО-гъа болжал халда секретарь этип аладыла мени. Андан сора бухгалтер болуп да турганма. Бийик билими уа Армавирде лингвистика институтну Тырнауузда бёлюмюнде алганма.

Башха жыллада Зульфия Огъары Бахсанни, Бедикни орта школларында, районну библиотекасында да урунганды. ЖКХ-ни бухгалтерия документациясын жыйышдырып, тап халгъа келтиргенин кёргенлеринден сора аны бу учрежденианы башчысы болургъа чакъыргандыла. Жер-жерли власть органланы таматарлары да дурус кёргендиле ол оному.

Зульфия таматалыкъ этген компания шахарны ара районунда жумушлагъа къарайды. Бойсунуунда элли чакълы юй барды - аланы хар бирине да дайым кёз-къулак болуп турургъа тюшеди. Арт жыллада власть органла, адамла кеслери да болушуп кёп жумушланы тамамларгъа онг чыккъанды: юйлени башларын жангыдан жабаргъа, подъездлери тап халгъа келтирирге, инженер коммуникацияланы жангыртургъа...

Шёндюгю болумда коммуналщиклени ишлери къыйынмыды? Бу соруугъа жууап бере, бююнлюкде фатарланы ишлерини жууаплыкъларындан, къо-

Элбрус районну жер-жерли администрациясында ай-ханларына кёре, Тырнауузда 2-чи номерли ЖКХ муниципалитетни коммуналь-ный службаларыны араларында эм игиледен бирине саналады. Ол махтаугъа жетер ючюн, аны башчысы Жапуланы Зульфия, сёзсюз, уллу къыйын салганды. Бу сферада урунганланы профессионал байрамларыны аллында биз аны бла ушакъ этгенбиз.

лайлыкларындан, төгерекни-башны тап халгъа келтирирге итинулюклеринден кёп зат бойсунганын чертеди Зульфия. Сёзсюз, ЖКХ-ны жумушлары ючюн хакъны төлеуге къолларындан келмегенле да бардыла. Аны сөбепли борчла да аз-аздан кёбейе барадыла. Къолай-сызланы компания социальный служба берген субсидияланы хайырларыгъа чакъырады. Адамла кеслери да ол неда бу төлеу ючюн бир-бир ремонт ишле тамамларгъа, керекли материалла сатып алыргъа да боллукъдула. Аллай амалланы хайырланганланы саны да аз туююдо.

- Къайсы юйде не тюрлю кемчиликле болсала да, биз, анда жашагъанланы жыйып, аланы кетериуню амалларын излейбиз, бир оюмгъа келирге кюрешебиз, - дейди Зульфия. - Алай, жарсыугъа, быллай тюбешиуге артыкъ кёп адам къатышмайды. Къалай-алай болса да, къауум тири адамны хайыры бла кёп жумушланы бирлешип тамамларгъа онг табыучубуз.

Саулай Тырнауузда эм тизгинли арбаздан бири да бу ЖКХ-ни тийреси-синдеди. Ол Элбрус проспектеде 45-чи номерли юйдо. Анда жашагъанла адамла олтуруп солурча, сабийле ойнарча

тюрлю-тюрлю затла къурагъандыла ол тийреде. Бошуна угъай, ариу этип, сейир халда жарашдырыргъа кюрешгенлери кёзге бек илинеди. Алайда дагъыда машиналаны салырча энчи жер да бёлендиле.

Жай кезиуде уа бу арбазда гюлле чагып, төгерекге бютюн уллу къуат бередила. Бир ненча жыл мындан алгъа шахарда бардырылгъан конкурсну кезиунюде бу арбаз эм игиге саналган эди. Башхала да аз-аздан андан юлго алыргъа кюрешип башлагъанлары да къууандырады.

ЖЭК-де бююнлюкде онбеш адам урунады. Иш хакъны неда налогланы төлеу жаны бла борчла жокъдула. Жылыу берген кезиу бошалганлай, коммунальщикле юйлени исси суу баргъан быргыларына ремонт этип башларыкъдыла, бир-бир юйлени подъездлери да жангыртыллыкъдыла.

- Профессионал байрамыбызны аллында мен битеу коллективибизни алгъышларгъа сөеме, алагъа мамырлыкъ, насып эмда уллу жетишимле тежейме, - дейди Зульфия ушагыбызны ахырында. - Фатарланы ишлерин а бизге болушургъа, тири болургъа чакъырама. Биз бирлешсек, не тюрлю кемчиликледен да къутулургъа, юйлени, аланы арбазларын да тап халгъа келтирирге, айтатландырыргъа боллукъбуз. Кёп зат адамны кесинден къалады, аны унутмазгъа керекбиз.

ТЕМИРЛАНЫ Анатолий.

Уста поварла, татыулу ашла, адепли шапала

- Сафият, бу ишни къалай башлагъансыз?

- Биз бу юйню сатып алгъанда, аны арбазында эт къууурган, аш этген гитче гытычык бар эди. Ол кезиуде да аты быллай эди, иеси бла сёлешгенде, ол да аны къойсакъ ыразы боллугъун билдиреди. Кесибиз да анга бек бюсрейбиз: дунягъа айтылгъан тауну аты, миллетибизни белгиси. Къауум жылдан, юйге къошуп, аны биринчи этажын уллу кафе этгенбиз, ичинде да энчи кабинкалары бла.

- Бери келгенлени асламысы кимдиле?

- Студентле, учреждениялада, башха жерледе ишлегенле да бардыла. Адамланы кёбюсю тюш азыкъгъа келеди. Жаланда бизде сыйлануу турургъа сыйгенлени саны да аз туююдо. Ол да сейир болмаз: аш-азыкъны татыулу, тынгылы этерге кюрешебиз. Мында дагъыда хакъсыз Интернет да ишлейди.

- Байрамла бардырыргъа уа онг бармыды?

Нальчикде Кешоков бла Чернышевский орамла бирге къошулгъан жерде «Элбрус» кафеде бир кере сыйланмаган, аны билмеген хазна киши табылмаз. Тышы - ариу, ичи да омакъ. Бу жол биз да анда къонакъда болдукъ. Аны юсюнден толуракъ хапарны да администратор Гасийланы Сафият айтханды.

СУРАТЛАДА: (сол жанында) Къумукъланы Лариса салат жарашдырады; (онг жанында) Отарланы Мадина хычинле бишереди.

- Башында айтханымча, мекам эки къатлыды. Бир кезиуде 160 адам олтурупча аллай амал барды. Кёбюсюнде туугъан кюнлерин белгилерге келиучюдоле, алай башха байрамла да ётедиле мында. Жаш адамла келселе, тепсерге да бек ёндюле. Аллай онг да къурайбыз алагъа. Тойларын мында ётдюрюрге сыйгенлеге уа хар нени да адетдеча бардырыргъа кюрешебиз.

- Къаллай азыкъла бла сыйлайсыз адамланы уа?

- Кесибизни миллетибизни, Кавказ халкъланы азыкъларын да этебиз. Алай дагъыда келгенлени асламысы хычинлени сюедила. Этден, чабакъдан жарашдырылган ашыбызны да жаратадыла. Айранны билмеген да хазна адам болмаз, аны кёпле излейдиле. Хар

нени да иги продуктладан хазырлайбыз, бу ишге мында къаты къаралады.

- Ишлегенле уа мында ненчаулан боласыз?

- Бизде, кезиу-кезиу чыгып, төрт тишриу аш-азыкъ этедиле. Ала бары да поваргъа окъугъандыла. Ишлерин тынгылы биледиле, къысха заманын ичинде заказны бир тюрлю шарайпысы хазырлап бередила. Официантла эм кассаны бардыргъан къызла Базоланы Мадина бла Фатима да бет жарыкълыкълары, тириликлери бла да къонакъланы ыразы этедиле, кёллерин кёторедиле.

- Ахырында айтыргъым - келген къонакъгъа не заманда да эшиклерибиз ачыкъдыла. Къолубуздан келгенича сыйларкъбыз, тынгылы шапалыкъ этерикбиз, ариу кёзден къарарыкъбыз. Дуняда тынчылыкъ, мамырлыкъ болса, хар не да иги болуруна ушанабыз, - дейди Сафият.

Кафени юсюнден оюмларын ары келген жашла Бийчеккуланы Хусей бла Жазаланы Тимур да билдиргендиле. «Биз бери терк-терк келиучюбиз. Мында не заманда да иги азыкъ этедиле: аламат хычинле, шишлик, салатла, сууукъ айран... Ишчи кюнлюбюзде да, заманыбызны кёп къоратмай, ашап кетерге онг барды», - дейди Хусей.

КУРДАНЛАНЫ Сюлемен.

Гасийланы Сафият бла Базоланы Мадина.

★ ХОРЛАМНЫ САУГЪАЛАРЫ ★

Махтаулуку ордени (орден Славы)

Орден СССР-ни Баш Советини Президиумуну 1943 жылда 8-чи ноябрьден Указына кере И.В. Сталинни башламчылыгы бла тохташдырылганды. Кеси да Георгиевский жорну юлгюсю бла ишленгенди. Тыш керюмдюсю эмда тюрлю-тюрлю даражалагы бъллонгени бла да анга ушайды. Аны бла саугъалау ючюнчю даражадан башлангъан биринчиси бла бошалганды.

Ол солдатлагы берилучю бек сыйлы саугъаладан бириди. Аскерде къуллук этгенледен аны рядовойлагы бла сержантлагы, авиацияда уа - кичи лейтенантлагы урушда жигитлик, батырлык эмда мадарлылык да этгенлеге бергендиле.

1943 жылда белгили художниклени асламысы къыралыбызны ара шахарына къайтхан эдиле. Аны себепли орденни юлгюсюн жарашдырыуну конкурсуна бир жолгы 9 адам къатышханды. Ала кергюзген 26 ишден **Николай Иванович Москалеву** эскизи сайланганды. Ол дагыда Кутузовну бла Богдан Хмельницкийни орденлерини бла совет шахарланы къоруулаугы къатышханлагы берилген битеу майдаланы да авторуду.

Орден бешмюшлюк жулдузча ишленгенди. Ортасында Кремльни баш къаласыны - Спасская башняны - сураты барды.

Биринчи даражалысы 29 грамм тартхан 950-чи пробалы алтындан эди.

Махтаулуку орденини бек сыйлы 1-чи даражасы бла биринчи кере саугъалау 1944 жылда болганды. Аны биринчи толу кавалерлери уа взводу командири тамата сержант **К. К. Шевченко** бла сапёр ефрейтор **М. Т. Питечко** эдиле.

Улуу Ата журт урушун жылларында аны бла 2620 адам, ол санда Совет Союзну 4 Жигити, юч орден

бла саугъалангандыла. Экисин алгъанла уа 46 минг 473 болгандыла (аладан 80-си - Совет Союзну Жигитлери). Бир орден бла саугъаланганланы саны уа 997 815-ге жетеди (647-си - Совет Союзну Жигитлери).

Павел Христофорович Дубинда Махтаулуку орденини толу кавалерлери болганладан бириди. Ол урушда биринчи кюнледен окъуна кетгенди. Севастопольну къоруулаугы къатышханды. Жаралы болуп пленнге тошгенди. Андан да къаханды.

Ючюнчю даражалы орден бла душманны индеклеринде бирине биринчи болуп тошюп, жети гитлерчини гунч этгени ючюн саугъаланган эди. Экинчи кере уа ёлген командирни алышындырып, кеси да жаралы болуп турганына да къармай, ондан аслам фашистни ёлтюрвени ючюн тийишли болганды.

Биринчи даражалысын а анга къол бла сермешни кезиунде терт немислини ёлтюрюп, бир офицерни да пленнге алганы ючюн бергендиле.

Совет Союзну Жигити уа ол 1945

жылда кесини взводу бла къаты атакада болгандыла бу сыйлы орден бла саугъа этгенде болганды. Ол сермешде боеприпасла тауусулгандан сора, Дубинда, немислини пулеметларын къолгы этип, ала башларын кётюралмазча этген эди.

Таулу жашланы араларында да кеп болгандыла бу сыйлы орден бла саугъаланганла. Алай бу гитче газет материалда аланы жаладан бир къауумун санаргыа къолубуздан келеди. Аладан бири - **Къулбайланы Элбай** - Москваны къоруулау ючюн къызыу сермешде жигитлик этип, 3-чю даражалы орден бла саугъаланганды. **Сюидюмланы Исмайыл** а финн урушка да къатышып, лыжачылары батальонуну къауумунда сермешгенди. Шёндю да сау-саламат тургъан **Хочуланы Магомед** ол сыйлы саугъаны ёшонюнде журютеди. **Ахшахъланы Биязулка, Аппайланы Ньюзор** эмда дагыда кепле урушда жигитликлери бла атларын айтыргандыла.

Басмагыа **ТЕКУЛАНЫ Хауа** хазырлаганды.

УЛУ ХОРЛАМНЫ 70-ЖЫЛЛЫГЫНА

Ветеранланы огъурлу, багъалы сыфатлары бюгюн да кёзюмю алындагыла...

«**Бир киши да унутулмаганды...**» деген ат бла ветеранлагы тюбешиулеге, музыка-литература композициялагы школда окъугъан кезиунде кеп бара тургъанма. Бизге, сабийлеге, къазаутха къатышхана бир башха дуняны адамларына, ма алай керюне эдиле. Къаллай бир огъурлуку бар эди аланы кёзлеринде. Аны бла бирге уа ала къыдуругыа керешген мудахлык да. Ол сезимни къыйматын мен жаладан бюгюнлюкде ангылайма. Жяханимни ёз кёзлери бла керюп, санлары-жанлары бла биллип, уруш этген, анда антлы тенглерин асырагъан да тынч туйюл эди...

Кеп эдиле элибизде ветеранла. Алай, жарсыугыа, бюгюнлюкде аладан бири да къалмаганды. Болсада эллиле аланы эслеринде тутадыла, хурмет этедиле. Аланы эсгерге, журегиме къаллай осе да бир хычыуулук да келеди. Таныгъанларымы, билгенлерими бетлери кез аллыма сюелгенча болады. Тукмуларын, атларын барысыны да эсгералмасам да, сыфатларын а унутмайма.

Къадырланы Аскер бийик ёсюмлю адам болучу эди. Къар терен жауса, элибизде «Аскерни тобукъларына дери тошгенди», - деп чам этгендиле. Ол сезле бюгюнлюкде окъуна айтыладыла.

Ксаналаны Ибрагим Къызыл Жулдузну орденине юч кере тийишли болганды. Школубузга директорлуку этип да турганды. **Тогузаланы Кемалны** юсюрден а бизни юйде кеп айтылганды. Ол аппамы экиге айланган къарындашы болганы себепли бизни белгили журналистибиз **Къулбайланы Алий** кесини «Оразайны туудугу» деген ат бла китабында аны юсюрден жазганы да бек къуандырганды. Кемал, «За взятие Будапешта» эм кеп башха майдал бла да саугъаланганды.

Османланы Мамуну да бизни юйор айрып ариу кергенбиз. Ол жуукукъу деп билмейме, ёторюк айтыргыа керек туйюлдю. Жарсыугыа, юйде аны соруп адамыбиз жокъду. Алай аппабиз бла аны арасындагы шуёлхукъну уа шагъатыма. Къалай сюе эдик биз ол къартны - Мамуну! Бизге - сабийлеге аны бир кезю бирисинден башхаракъ болганы уа сейир эди. Арта билген эдик ол аны урушда тас этгени. Аппабиз юйю тэшчокден энишге къарасанг, керюнюп

туруучу эди. Арбазы тоз къол азынгдача алай. Осман улу къартай башлагынчы, андан энишге энип, эки къартны - аппам Токалайны бла ыннам Айшатны - саукъларын соруп кетмеген кюн жокъ эди.

Тешден тошюп, арта ёрге чыкъгъан къыйын бола тебирегинде уа, алайгыа келип, андан энишге кепге дери къарап туруучу эди. Хар не да тап болганын ангы-

лагъандан сора кетип турганды юйюне. Ма аллай бир огъурлу адам болганды ол. Жолну бир жанында бизни, сабийлени, окъуна керсе, аны бирси жанына кеси ётоп, кеп алгыш айтыр эди, къартлагыа иги болугъуз, дегенлей турур эди.

Мамуну уруш жыллада болдургъан жигитлиги ючюн саугъасы арта келип, элибиз анга сейир этип турганды да эсимдеди. Жарсыугыа, аны сабийлери болмаганды. Алай, айханымча, эл фронтчуланы сюеди, тансыклайды, эсинде тутханлай да турды. Орамлагыа аланы атлары аталганы уа бютанда къуандырады.

Жыл сайын 9-чу Майны байрамында элни огъары жанында къарындан къабырлада салынган эсертмени къатына жыйылып, бу кюнню Бабугентде алай белгиулючюле. Фронтчуладан адам къалмагъанлыкыга, школну устазлары, элде абадан адамла, ветеранлары жууукалары жаш телюге ол кюйсюз жылланы, жигитликни, адамлыкны

бунова келеди. Ала эки эгеч эдиле - Дарья бла Анна. (Алай ол кюн къайсысы болганын билмейме). Бизге да ариу айтып, ауруп къаласыз деп, алайдан чыгарайды, эшиклени да бегитип (эсертмени тегергеги темир чалманла бла жабылганды), бизни юйюне элип, жауун тохтагандан сора жибергенин бир да унутмайма. Ма аллай бир огъурлу адамла эдиле бу эки эгеч да.

юслеринден хапарла айтычудула.

Улуу Хорламны байрамын белгиленген кюнледе былайда дагыда бир тере болучу эди. Биз пионер кезиубюезде, бу эсертмени къатында сюелип, алайтын озган адам бла пионерлеча саламлашып тургъанбиз. Кюнлени биринде тенг къызым бла манга да эсертмеге барыргыа тошеди. Кюнню биринчи жарымы бек чууакъ эди, арта уа жауун жауарыгы анылашынады. Алайдан кетерге жарамагъан сунуп, жауун тюбюнде къалабыз.

Къайдан чыкъганын билмейме, алай бу къартындан къабырлагыа къарап, элден ыспас алып тургъан оруслу тиширы - Гор-

70 жыл... Кепмюю ол, азымды, билмейме. Бир-бирле аллай бир да жашмай дуняларын алышып кетедиле. Адам улуну эси ангылап болмазча, аллай бир къыйынлыкды уруш дегенин. Энди ол бир баланы ёксюз этмеси, аналаны да сабийлерин сыйырмасын!

Бу биз суратда кергенле Улуу Хорламны болдурру ючюн, жанларын-къанларын аймагандыла. Аланы ёшонлеринде орденлери бла майдаллары кеслери анга шагъатлык этедиле.

МОКЪАЛАНЫ Зухура.

СУРАТДА: Бабугентни ветеранларыны къаууму.

КУЛЬТУРА

Поэт бла бирге жолоучулукъ

Кёп болмай Ессентукиде сакъатланы арасында бла Элбрус посёлкада РФ-ни Жазуучуларыны союзуна, Журналистлени халкъла аралы федерациясыны члени Болатланы Юруслан бла тубешиуле кзуралгандыла.

артха - Кавказгъа къайтхандыла. Юруслан «Кавказская флейта» деген циклиден «Как радостно быть поэтом», «Страна в розовой дали» атлары бла назмуларын, дагыда башхаланы да окугъанды. Ол хар болгъан къыралына жоралап да этеди назмула, тубешиуде автор ала-ны да эшитдиргенди.

ариулукъ, игилик, огурулулукъ болгъанларына дагыда бир кере туюннгендиле.

Юруслан дайым да окуучула бла тубеширге сойгенди. Ол республиканы окуу юйлеринде да болады. Элбрус посёлкада жыйылыуға да районну библиотекаларыны ишчилери, студентле, школчула да келгендиле.

Шахарда жыйылыу сагъат бла жарым баргъанлыкъгъа, эрикген болмагъанды. Ары келгенле поэт окугъан Москвагъа, ызы бла жолоучулукъда болгъан Чехиягъа, Испаниягъа, Италиягъа, Индиягъа да аны биргесине баргъанча болгъандыла. Тауула сойген Къазахстанга да жетип,

Жыйылгъанла къонакыгъа кёп соруула бергендиле. Ала поэтни кёз къарамын, чыгъармачылыкъгын жаратханларын узакъгъа созулгъан къарсла бла билдиргендиле. Аланы асламысы сакъатла болгъанлары себепли, къадар хазырлагъан сынауладан сора да, жашауда

Ол жолоучулугъуну, поэзияны юсонден айтханды. Хар заманда, соруулагъа жууапла берип, назмуларын да эшитдиргенди. Жыйылгъанла, поэте ыразылыкъларын билдирип, ахырында аны бла суратха туюннгендиле.

Бизни корр.

Театр

Биягъы Чоной къатын алады

Кзулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театр кесини кезиуле оюнуна чакъырады. 17-чи мартда Токумаланы Жагъафарны «Чоной къатын алады» деген комедиясына кере салынган оюну кергюзтюрюкю. Аны режиссёру Владимир Туеважукюду. Спектакльге Жангоразланы Мажит, Мамайланы Фатима, Созайланы Мариям эм башхала къатышадыла.

Оюн 18 сагъат 30 минутда башланырыкъды. Ол орус тилге да кёчюрюлюнеди. Соруулары болгъанла бу телефон номерле бла сёлешсинле: 47-50-40; 47-54-37

БАШЛАМЧЫЛЫКЪ

Ахшы тёрелерибиз унутулуп къалмазча

Нальчикде 2-чи номерли лицейде къолдан чыгъармачылыкъны эмда тепсеюню усталары Диана Кажева, Руслан Мазлов бла Казбек Балкаров дерс бергендиле эмда 7-8-чи классда окугъанлагъа къамишден аберилен этерге, кийиз уурургъа эмда миллет тепсеулеге юйретгендиле. Сабийле усталаны ишлерине уллу эс буруп, сейирге къалып къарагъандыла, аладан юлгю алыргъа кюреггендиле.

Миллетлени бурун заманладан келген, бусагъатда уа унутула баргъан къол ишлерин жангыртыу жаны бла проектни жашауда бардырыргъа эрттеден бери мурат этгенбиз. Аны планын жарашдыргъанбиз, битеу онгланы да тергегенбиз. Грант къоллу болгъаныбыздан сора уа, жумушну къолгъа алгъанбиз, дегенди «АМРА» миллет культу-

ра фондну башчысы Лидия Тлизамова. Устала, 6-16-жыллыкълардан онбешшер къызыны бла жашны алып, былтыр декабрьден ишлеп башлагъандыла. Проектни биринчи кезиуле 16-чы мартда башалады. Апрельни биринчи кюнлеринде

уа республикалы уллу фестиваль кзуаргъа, аны эки кюнню ичинде бардырыргъа мурат этиледди. Алгъа сабийле кеслери хазырлагъан затланы кёрмючю боллукъду, арта уа тепсеулеге къараллыкъды.

Проектни мураты - халкъны адетлерин, тёрелерин сакълауду, айнытууду, къол усталыкъла унутулуп къалмазча этиуду. Анга кёп миллетлени келечилери суйюп къатышадыла. Биз бир сабийге да угъай демейбиз.

Мен бизни миллетлерибиз кеслерини фольклорларын, къол усталыкъларын, тиллерин, маданиятларын да тас этмезле деп ышанама. Алай болур ючюн а, бюгюнлюкде алагъа эс бурургъа, тийишли ма-

Кийиз этгенле.

Къамишден аберилен этерге юйренгенле.

дарла да этерге керекди. Аны себепли биз быыйл бла чекленип къалмай, проектни хар жылдан да бардырыр, анга не къадар кёп адам къатышырча этер муратлыбыз, дегенди Лидия Тлизамова.

М. АДИЛОВА.

Учредитель: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствоу

**Баш редактор
АТТАЛАНЫ ЖАМАЛ**

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
БЕПЪАЙЛАНЫ Муталип
(баш редактору орунбасары)
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редактору орунбасары)
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жууаллы секретарь)
САРАККУЛАНЫ Асият
(культура бёллюмю таматасы)

ТЕЛЕФОНЛА:

Редактору приёмный - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 40-04-82. Жууаллы секретарь - 42-66-85. Секретариат - 40-93-62. Корректорла - 42-63-52.

Газет Басманы эм асламлы информацияны эркиндиклерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.

Регистрация номер —Н—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Басма эмда асламлы коммуникация жаны бла къырал комитетини компьютер службысы хазыр этгенди.

Газет "Тетраграф" ООО-ну типографиясында басмаланганды. Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33

Номерге графикте кере 19.00 сагъатда къол салынады. 20.00 сагъатда къол салынганды

**ГАЗЕТНИ НОМЕРИН
ЧЫГАРГАНЛА:**

Сараккуланы Асият-дежурный редактор;
Кетенчиланы Зульфия - жууаллы секретарыны орунбасары;
Акушуланы Феруза - (1,2,3,4-чю бетле),
Зезаланы Лида - (5,6,7,8-чи бетле) - корректорла.
Тиражы 2100 экз. Заказ № 425

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ
ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар,
Ленин атлы проспект, 5
электронный почтаасы:
elbor_50@mail.ru